

SUN'IY INTELLEKTNING INSON HAYOTIDAGI O'RNI

Shokirov Shodmon Shoyimovich

Muhammad al-Xorazmiy nomidagi TATU

Kirish

Bugungi kunda sun'iy intellekt (SI) texnologiyalari global miqyosda jamiyatning barcha jabhalarini o'zgarishga majbur qilmoqda. Tibbiyotdan tortib ta'limgacha, sanoatdan tortib kundalik hayotimizgacha – SI inson faoliyatining deyarli barcha sohalariga kirib kelmoqda. Bu jarayon inson imkoniyatlarini kengaytirish, vaqt va resurslardan samarali foydalanish, shuningdek, yangi imkoniyatlar yaratish imkonini bermoqda. Shu bilan birga, SI bilan bog'liq muammolar va xavotirlar ham mavjud. Ushbu maqolada sun'iy intellektning inson hayotidagi o'rni, uning afzalliklari, kamchiliklari va kelajakdagi istiqbollari tahlil qilinadi.

Asosiy qism

Sun'iy intellekt va uning asosiy imkoniyatlari

Sun'iy intellekt — bu kompyuter tizimlarining inson aqliy faoliyatini, xususan, o'rganish, fikrlash, muammoni hal qilish va qaror qabul qilish kabi qobiliyatlarni taqlid qilish qobiliyatidir. Algoritmalar, mashinaviy o'rganish (machine learning), chuqur o'rganish (deep learning) kabi texnologiyalar SI rivojlanishining asosiy motorlaridir.

SI yordamida:

- **Tibbiyotda** kasalliklarni erta aniqlash va davolash samaradorligini oshirish;
- **Sanoatda** ishlab chiqarishni avtomatlashtirish va samaradorlikni oshirish;
- **Ta'limda** individual o'quv dasturlarini yaratish va bilimlarni ommalashtirish;
- **Transport sohasida** avtonom avtomobillar va aqlli yo'l tizimlari yaratish;
- **Xizmat ko'rsatish sohasida** chatbotlar va virtual yordamchilar yordamida mijozlarga xizmat ko'rsatishni tezlashtirish kabi imkoniyatlar ro'yobga chiqmoqda.

Sun'iy intellektning inson hayotiga ijobiy ta'siri

1. **Mehnat unumdorligini oshirish:** SI yordamida ko'plab rutinal va takroriy vazifalar avtomatlashtiriladi, bu esa insonlarning murakkab va ijodiy faoliyatga ko'proq e'tibor qaratishiga imkon beradi.

International Educators Conference

Hosted online from Toronto, Canada

Website: econfseries.com

7th May, 2025

2. **Tibbiy xizmatlar sifatini yaxshilash:** Diagnostika jarayonlarida SI aniq va tezkor natijalarni taqdim etadi. Misol uchun, onkologik kasalliklarni aniqlashda SI texnologiyalari radiologlar yordamchisi sifatida muvaffaqiyatli qo'llanilmoqda.
3. **Ta'limda yangi imkoniyatlar yaratish:** Onlayn o'qitish platformalarida SI individual o'rganish usullarini tavsiya etib, har bir o'quvchining ehtiyojiga moslashtirilgan ta'limni ta'minlaydi.
4. **Hayot sifatini oshirish:** Aqlli uylar, sog'liqni nazorat qiluvchi qurilmalar va shaxsiy yordamchi dasturlar inson hayotini yengillashtirib, qulaylik yaratmoqda.

Sun'iy intellekt bilan bog'liq xavf va cheklovlar

Biroq, SI texnologiyalari bilan bog'liq ayrim salbiy omillarni ham hisobga olish zarur:

- **Ish o'rinlarining yo'qolishi:** Ayrim sanoat va xizmat ko'rsatish sohalarida SI avtomatlashtirish orqali inson mehnatiga ehtiyojni kamaytirishi mumkin.
- **Maxfiylik va xavfsizlik muammolari:** Ma'lumotlarga asoslangan SI tizimlari shaxsiy ma'lumotlarning noto'g'ri qo'llanilishiga olib kelishi mumkin.
- **Algoritmik nohaqlik:** SI tizimlari ishlab chiqishda mavjud bo'lgan kamsitish va noaniqliklar algoritmlarga ham ko'chib o'tishi mumkin.
- **Axloqiy masalalar:** Sun'iy intellekt asosida qaror qabul qilish jarayonlarida inson qadriyatlarini va axloqiy mezonlarga mos kelmaslik holatlari yuzaga kelishi mumkin.

Kelajak istiqbollari

Kelajakda sun'iy intellekt yanada rivojlanib, inson hayotining ajralmas qismiga aylanadi. Ba'zi bashoratlarga ko'ra, SI nafaqat texnik vosita sifatida, balki inson hayot sifati va uzoq umr ko'rishini ta'minlashda asosiy omil bo'lib xizmat qiladi. Shu bilan birga, SI rivojlanishi insoniyat oldiga yangi savollar va vazifalarni ham qo'yadi:

International Educators Conference

Hosted online from Toronto, Canada

Website: econfseries.com

7th May, 2025

-
- SI va inson o'rtasidagi hamkorlikni qanday optimallashtirish mumkin?
 - Qanday qilib SI tizimlarini adolatli va axloqiy asosda yaratish kerak?
 - Sun'iy intellektning rivojlanishini boshqarish va nazorat qilishda qanday xalqaro me'yorlar joriy etilishi lozim?

Xulosa

Sun'iy intellekt inson hayotida katta o'rin egallab bormoqda va kelajakda uning roli yanada ortishi kutilmoqda. SI inson imkoniyatlarini kengaytirish, hayotni yengillashtirish va ko'plab muammolarni hal qilish imkonini beradi. Shu bilan birga, uning rivojlanishi ehtiyotkorlik va mas'uliyat bilan yondashishni, axloqiy va huquqiy me'yorlarni hisobga olishni talab etadi. Sun'iy intellekt insoniyat taraqqiyotining ajralmas bir qismiga aylanmoqda va biz uning imkoniyatlaridan ongli va ehtiyotkorlik bilan foydalanishni o'rganishimiz lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Russell, S., & Norvig, P. (2021). Artificial Intelligence: A Modern Approach (4th ed.). Pearson.
2. Goodfellow, I., Bengio, Y., & Courville, A. (2016). Deep Learning. MIT Press.
3. Tegmark, M. (2017). Life 3.0: Being Human in the Age of Artificial Intelligence. Alfred A. Knopf.
4. Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2014). The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies. W. W. Norton & Company.
5. Floridi, L. (2014). The Ethics of Information. Oxford University Press.
6. European Commission. (2019). Ethics Guidelines for Trustworthy AI. Retrieved from <https://ec.europa.eu>
7. Kaplan, J., & Haenlein, M. (2019). Siri, Siri, in my hand: Who's the fairest in the land? On the interpretations, illustrations, and implications of artificial intelligence. Business Horizons, 62(1), 15-25.
8. National Institute of Standards and Technology (NIST). (2023). AI Risk Management Framework. Retrieved from <https://www.nist.gov>

E CONF SERIES

International Educators Conference

Hosted online from Toronto, Canada

Website: econfservices.com

7th May, 2025

-
9. Bostrom, N. (2014). Superintelligence: Paths, Dangers, Strategies. Oxford University Press.
 10. Harari, Y. N. (2018). 21 Lessons for the 21st Century. Spiegel & Grau.